# PATRIMONIUL ARHEOLOGIC ÎN CODRII BÂCULUI DIN SECOLELE X – XIV

***Iacob MÂNDRESCU,***

masterand, anul II, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 904(478)"09/13" E-mail: iacobmandrescu@gmail.com

Sfârşitul primul mileniu p. Chr. şi începutul celui de al doilea mileniu, este cunoscut în spaţiul românesc ca perioada migraţiilor. Pe aici au trecut valuri de popoare migratoare cum au fost: pecenegii, cumanii în secolele X-XII şi tătarii în secolul XIII.

Reconstituirea cadrului economic şi social al populaţiei româneşti, începând cu primele informaţii – scurte, lacunare şi deseori controversate – ale cronicilor şi până la apariţia unor ample studii academice de sinteză, a încetat de a mai fi o temă pur istorică, trezind interesul geografilor, antropologilor, filologilor etc., implicând numeroşi cercetători din ţară şi de peste hotare. Studierea exhaustivă a izvoarelor istorice privind proveniența popoarelor din sud-estul Europei, şi – în acest context – al românilor din spaţiul carpato-nistreano-danubian, a condus la creşterea valorii cercetărilor arheologice, în special datorită faptului că natura neînsufleţită are capacitatea de asimila, a păstra şi a transmite informaţia despre lumea înconjurătoare. Cu toate acestea, informaţia pe care o pun la dispoziţie sursele arheologice nu poate prezenta întotdeauna o imagine exhaustivă despre trecutul unei colectivităţi umane.

Regiunea centrală a spaţului pruto-nistrean sau aşa numita *regiune de Codru*, ca parte componentă a Podişului Moldovei, a oferit de timpuriu condiţii prielnice pentru trai, fapt reflectat de numeroase situri arheologice descoperite în acest spaţiu, începând cu epoca eneolitică până la formarea statului medieval Moldovenesc.

Aşezările medievale din Codrii Bâcului fac parte din grupul de aşezări delimitat de regiunea istorică a fostelor ţinuturi Orhei şi Lăpuşna. Din punct de vedere geografic, acest spaţiu corespunde părţii de nord-vest a regiunii silvice a Podişului Bâcului, având un aspect fragmentat de văi, vâlcele, râpe şi hârtoape în bazinul râului Bâc, precum şi de afluenţii acestuia, orientaţi de la nord-vest spre sud-est. În diferite perioade istorice, inclusiv, în evul mediu, cea mai mare parte a acestui teritoriu era acoperit de păduri, compuse din stejar, fag, carpen, tei, arţar şi frasin. Varietatea şi bogăţia faunistică a oferit comunităţilor umane: hrană, adăpost, pământ fertil dar şi cel mai important sursa de apă. Astăzi, teritoriul cercetat corespunde Podişului Bâcului de Vest cuprinzând raionul Călăraşi, partea de vest a raionului Străşeni şi partea de nord a raionul Nisporeni. Aşezările din Codrii Bâcului, de regulă erau amplasate în regiunile de vale, de-a lungul râurilor şi afluenţii săi.

În lucrarea de faţă ne-am propus să prezentăm şi să analizăm siturile arheologice din perioada secolelor X – XIV, amplasate în Codrii Bâcului, dat fiind faptul lipsei

de informație scrisă pentru perioada dată. Ca repere au fost alese valea Bâcului cu afluenții săi Bâcovaț, Răcătău și până la râul Ichel. Analizând Registrul Arheologic Național pentru spațiul respectiv am constatat că din cele 50 de situri înregistrate 44 sunt în regiunea râului Bâc, 17 așezări dintre care sunt datate cu perioada secolelor X –XIV. Din totalul de 17 așezări medievale cunoscute în această zonă, au fost cercetate prin săpături arheologice sistematice sau de salvare 3 locații (Pitușca I/Răciula, Tuzara I/Novaci I și Vălcineț III). Din șirul siturilor arheologice cu locuire medievală cea mai bine cercetată în Codrii Bâcului, este așezarea Pitușca I/Răciula.

*Scopul lucrării* constă în cercetarea monumentelor arheologice din Codrii Bâcului din secolele X – XIV. Pentru a atinge scopul stabilit, am propus să realizez un șir de obiective.

Ca obiectiv primar reieșit din scopul tezei, s-a desprins necesitatea unei prezentări și analize fizico-geografice pentru a înțelege cum s-a adaptat omul acelei perioade la condițiile mediului și la schimbările geo-climatice intervenite. Actualizarea bazei de date privitor la siturile și descoperirile izolate din acest teritoriu. Selectarea acest spațiu fiindcă în această regiune sunt concertate un număr mare de situri arheologice care au aparținut diferitor culturi arheologice, dar și pentru că în această regiune a activat în ultima perioadă, participând personal la un șir de intervenii cu caracter arheologic. Identificarea cauzelor asimilării spațiului dat, precum și cu ce probleme se confruntă. Indispensabil de acest obiectiv a fost elaborarea unei hărți cu indicarea așezărilor și descoperitor individuale.

Un al alt obiectiv a urmărit completarea informațiilor privind habitatul prin prisma vestigiilor disponibile la moment. În acest sens se impune o descriere și analiză a tuturor tipurilor de structuri și artefacte specifice aceste perioade, studierea materialelor arheologice disponibile, cum ar fi complexe de locuire, inventar agricol și cel casnic, dar și analiza fenomenelor ce țin de viața spirituală a populației, din spațiul pe care l-am propus pentru cercetare.

Întocmirea un repertoriu complet, actualizat pentru regiunea dată pentru a oferi un instrument de lucru tuturor celor interesați de perioada dată, extinderea imaginii și completarea surselor privind istoria acestei regiuni a Moldovei.

Pentru realizarea obiectivelor au fost utilizate metodele de bază ale arheologiei: metoda cartografică, metoda tipologică, metoda cronologică. Fiecare din aceste metode au fost utilizate în dependență de scopul și obiectivele urmărite. Metoda cartografică a fost folosită în lucru cu hărțile din bazele de date www.geodata.gov.md. Metoda tipologică ne-a permis să prezentăm într-un mod ordonat diversele structuri și artefacte care definesc perioada respectivă, grupându-le și identificând-le analogii.

În rezultatul cercetărilor s-a constatat că locuirea din perioada secolelor X-XIV din spațiul cercetat, se caracterizează prin descoperiri puține la număr în comparație cu alte regiuni din spațiul carpato-nistrean.

Cercetările arheologice din ultima perioada ne demonstrează că în partea centrală a spațiului pruto-nistrean au existat așezări stabile, amplasate pe vetrele vechi din perioadele anterioare. Localnicii am amplasat așezările în regiune cu pământ fertil,

bun pentru agricultură şi vitărit, în apropiere de pădure, care oferea lemn, vânat, dar şi refugiu în perioade tulbure. Faptul că agricultura era ramura principală în economia populaţiei o demonstrează şi prezenţa constantă a uneltelor descoperite în regiune şi confirmă caracterul sedentar al comunităţilor umane.

Dezvoltarea tehnicii din domeniul prelucrării metalului au contribuit la dezvoltarea producţiei agricole, fapt de face ca o parte din produse să fie comercializate. Artefactele demonstrează existenţa unor schimburi comerciale externe.

Descoperirile monetare permit estimarea frecvenţei circulaţiei monetare în spaţiul dat în perioada secolelor X–XIV. Cei mai utilizaţi sunt aşa numiţii folles anonimi, emişi la Constantinopol, care apar în special în descoperiri izolate, ceea ce dovedeşte existenţa unor operaţii de schimb prin utilizarea monedei. Dar pe lângă monede şi schimbul în natură specific economiei autarhice, în tranzacţiile comerciale în calitate de mijloc de plată este utilizat metalul preţios, în special argintul.

Un aspect mai puţin cunoscut din despre viaţa comunităţii îl constituie spiritualitatea. Descoperirile din ultima perioadă, demonstrează o amprentă conturată a creştinismului. Informaţia pe care o conţin sursele arheologice oferă posibilitatea de a acoperi golurile despre structuri şi procese ale realităţii trecutului, despre laturile ale vieţii comunităţilor umane din regiunea cercetată.

*Recomandat*
***Sergiu MATVEEV,*** *dr., conf.univ.*